

Auteurs: Hannie Boudewijns (Boudewijns Bodem Breed) en Theo Edelman (Bodemkundig Adviesbureau Edelman BV)

"Bodemonderzoek wordt weer leuk"

Nieuwe aanpak voor nader onderzoek bodemverontreiniging

In juli 2010 heeft NEN een nieuwe afspraak voor het uitvoeren van een nader onderzoek naar bodemverontreiniging vastgesteld. Deze is bedoeld voor het vaststellen van de omvang en de ernst van een geval van bodemverontreiniging en de spoed van een sanering. De nieuwe afspraak vervangt eerdere documenten uit 1994 en 1995. Opvallende nieuwe elementen zijn het werken met een conceptueel model en de mogelijkheid tot het inzetten van moderne onderzoekstechnieken. De eerste reacties uit de bodembranche zijn positief: "Bodemonderzoek wordt weer leuk".

Tot voor kort gold als basis voor het uitvoeren van een nader onderzoek de Richtlijn voor het Nader onderzoek uit 1994 en het Protocol voor het Nader onderzoek uit 1995. Richtlijn en protocol gingen uit van een intensief onderzoek en hielden nauwelijks rekening met het type verontreiniging en de locatiespecifieke omstandigheden. Mede hierdoor werden deze documenten in de praktijk nauwelijks strikt gevolgd. Zij waren ook niet bij NEN of SIKB voor onderhoud ondergebracht en werden al lang als verouderd beschouwd.

De nieuwe NTA

In juli 2010 heeft NEN een nieuwe afspraak voor het uitvoeren van een nader onderzoek vastgesteld. Het betreft de NTA 5755 'Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van nader onderzoek - Onderzoek naar de aard en omvang van bodemverontreiniging'. De letters NTA staan voor Nederlandse Technische Afspraak. Een dergelijke afspraak is met minder inspraak en is dus veel sneller op te stellen dan een officiële norm.

Met ingang van 19 november 2010 is de NTA 5755 vereist bij een nader bodemonderzoek ter voorbereiding van een BUS-sanering. Ook de Circulaire bodemsanering 2009 zal naar de NTA 5755 gaan verwijzen. Een wijziging hiertoe is in voorbereiding en zal vermoedelijk nog dit jaar in werking treden.

De ontwikkeling van NTA 5755 was onderdeel van het project Eureka dat NEN en SIKB in opdracht van het voormalige ministerie van VROM hebben uitgevoerd. Eureka had tot doel bestaande richtlijnen voor bodemonderzoek te moderniseren, vooral om de inzet van moderne onderzoekstechnieken expliciet mogelijk te maken.

Conceptueel model

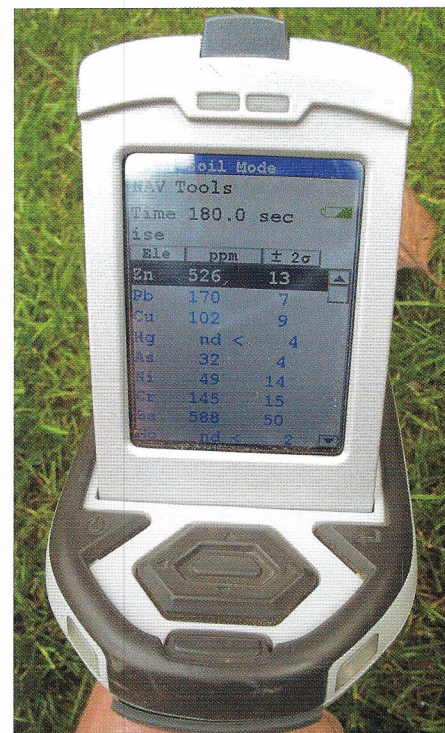
In de NTA 5755 speelt het conceptueel model een belangrijke rol. Daarin geeft de onderzoeker op basis van alle bekende gegevens een beeld van de te verwachten verontreinigingen in de bodem en de risico's daarvan. Het gaat om de opbouw en de samenstelling van de bodem, het gedrag van het grondwater, de processen die van invloed zijn op de verspreiding van de verontreiniging, de ruimtelijke verdeling en/of de verspreiding van de verontreinigende stoffen en de risico's daarvan.

Een conceptueel model mag bestaan uit een eenvoudige schets met een dwarsdoorsnede van de bodem.

Indien gewenst kunnen modellen worden gebruikt om verspreiding en risico's van stoffen te berekenen. In opdracht van SKB is een handreiking voor het opstellen van een conceptueel model geschreven. Daarin worden de bouwstenen voor het conceptueel model besproken en is een checklist opgenomen voor de onderzoeker en de toetsers. Verder is een aantal praktijkvoorbeelden van conceptuele modellen uitgewerkt.

Nieuwe onderzoekstechnieken

De NTA 5755 maakt het mogelijk gebruik te maken van andere technieken dan het conventionele boren en analyseren. In de loop van de tijd zijn technieken uit andere disciplines overgewaaid. Ook zijn door innovaties in de bodembranche nieuwe technieken ontwikkeld die

XRF-apparaat om het gehalte aan metalen in het veld te meten

Bron: Nicolaj Walraven, Geoconnect

antwoorden geven op specifieke onderzoeksvragen.

De beschikbare onderzoekstechnieken zijn opgenomen in de Richtlijn herstel en beheer (water)bodemkwaliteit. Dit is een kennisdocument van de gezamenlijke overheden, waarvan het beheer sinds 1 januari 2010 bij Bodemplus ligt. In totaal zijn maar liefst 130 onderzoekstechnieken op uniforme wijze beschreven. Dit overzicht kan helpen bodemonderzoek in Nederland efficiënter en beter uit te voeren. Door de juiste techniek of combinatie van technieken te kiezen is de vereiste informatie veelal op een slimmere wijze of met meer kwaliteit te verkrijgen.

Toetslijst

Om het toetsen van adviesproducten en het beschikken door provincies en gemeenten te vergemakkelijken, is als hulpmiddel een Toetslijst nader onderzoek opgesteld.

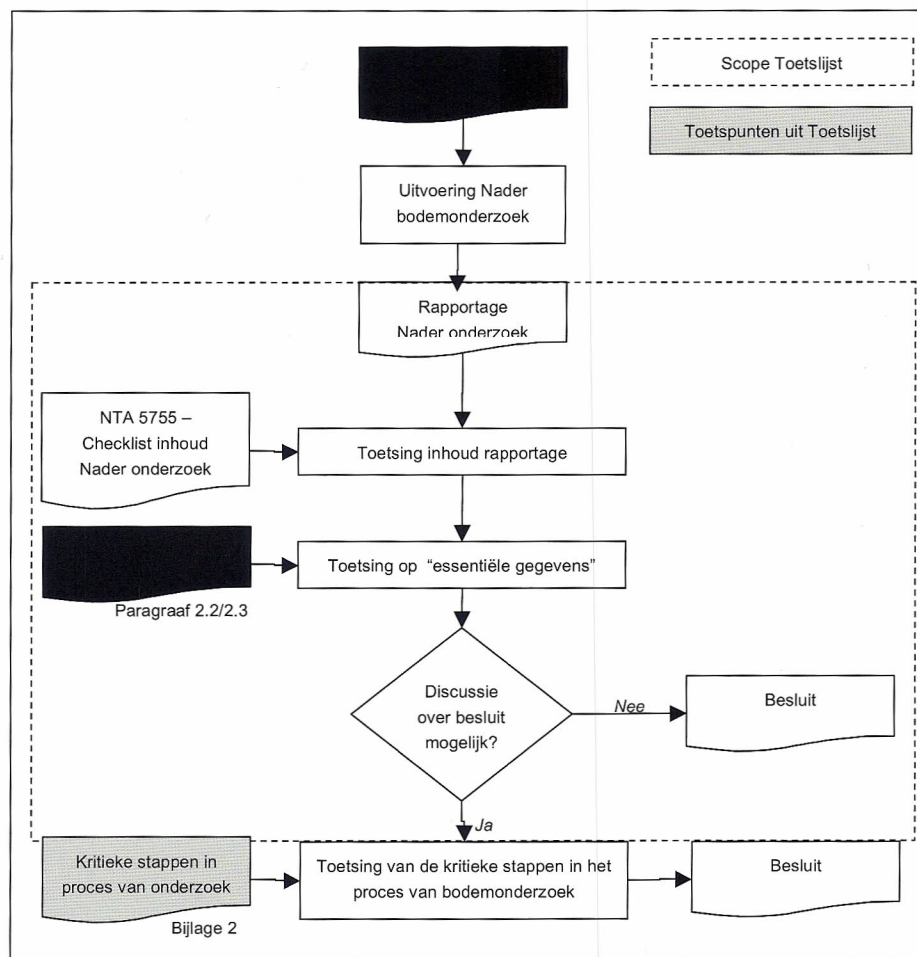
In het schema op de volgende pagina is te zien dat deze toetslijst zich richt op de rapportage van het nader onderzoek. Voor onderzoekers is het echter juist van belang dat voorafgaand aan het nader bodemonderzoek toetsing van het voorgestelde conceptueel model plaatsvindt en dat daarmee wordt ingestemd. Wij adviseren daarom in dit stadium om, voorafgaand aan de uitvoering van het onderzoek, de instemming van het bevoegd gezag met het conceptueel model en de te volgen onderzoekstrategie te vragen.

Ervaringen?

De auteurs hebben al enige ervaring opgedaan met de nieuwe NTA 5755. Opdrachtgevers en bevoegde gezagen reageerden enthousiast. Wij zijn benieuwd naar uw ervaringen. Wij verzoeken u, als bodemdeskundige bij adviesbureau of overheid, met ons mee te denken.

Bodemadviseurs:

1. Zijn de beschikbaar gestelde documenten voldoende uitputtend en duidelijk?
2. Hebt u de indruk dat de kwaliteit van de onderzoeken op deze wijze verbetert?
3. Maakt u gebruik van nieuwe onderzoekstechnieken en zo ja welke?
4. Hoe reageren opdrachtgevers op de nieuwe werkwijze?
5. Wordt het nader onderzoek hierdoor goedgekoep?

Te onderscheiden onderdelen van de toetslijst

Bron: ontwerp-BUM Wbb, SIKB, 2010

6. Valt er met de nieuwe werkwijze te concurreren?

7. Wat zijn uw ervaringen met bevoegde gezagen?

Bodemambtenaren:

1. Zijn de beschikbaar gestelde documenten voldoende uitputtend en duidelijk?
2. Hebt u de indruk dat de kwaliteit van de onderzoeken op deze wijze verbetert?
3. Kunnen handhavers met de nieuwe werkwijze uit de voeten?
4. Wat zijn uw ervaringen met adviesbureaus?

Uw reacties zijn welkom bij de auteurs. U kunt deze mailen naar boudewijnsbodembreed@xs4all.nl of Th.Edelman@inter.nl.net. Bij voldoende respons zullen zij de resultaten publiceren.

Voor cursus NTA5755, zie www.schreurs-opleidingen.nl

Literatuur

- R. Bosman en F. Lamé, Protocol voor het nader onderzoek deel 1, den Haag 1994;
- N.G. van der Gaast, Richtlijn voor nader onderzoek deel 1, Den Haag 1995;
- C. Schuren, Handreiking voor het opstellen van een conceptueel model, visualiseer de verontreiniging (SKB-project PT8444), Deventer, 2 april 2010, www.soilpedia.nl;
- Richtlijn Herstel en beheer (water)bodemkwaliteit, www.bodemrichtlijn.nl;
- SIKB, Besluitvormingsuitvoeringsmethode Wbb (BUM-Wbb), versie 1.0, 14-10-2010, www.sikb.nl;
- Circulaire Bodemsanering, Staatscourant nr 67, 7 april 2009
- NEN, NTA 5755:2010, juli 2010
- www.vrom.nl
- www.senternovem.nl
- www.sikb.nl
- www.bodemrichtlijn.nl
- www.soilpedia.nl